

Rinze Ijbema - Jesaja 43, 4a

[1] Vijftig tinten rood...

1. Als je het hebt over liefde, dan heb je het automatisch over liefde in al z'n verschillende vormen. De liefde van een vader voor z'n dochter is anders dan de liefde van een mens voor God, in elke relatie heeft liefde z'n eigen kleur. En wat kleuren betreft: ik kan me, eerlijk is eerlijk, helemaal inleven in die vader van die Hornbach reclame. Z'n dochter kiest voor een eigen stijl, die de meeste mensen bij haar wegjaagt, maar haar vader is bereid de hele wereld zwart te verven, omdat hij om haar geeft. Ik weet niet of de mensen van de Commissie van Beheer nu onrustig in de bank gaan schuifelen, omdat ze bang zijn dat ik op een kwade dag de hele pastorie zwart ga verven, maar ik kan ze geruststellen. Ik zal de pastorie nooit zwart schilderen. Roze misschien, of een andere tint rood. Maar niet zwart.

2. Naast dat liefde in elke verschillende relatie een eigen kleur heeft, kun je liefde ook in elke relatie op verschillende manieren uiten. Liefde kent verschillende talen. Één van die talen is het spel, je speelt een rol, die andere weet het, maar in dat spel kun je wel je liefde kwijt. Ik denk dat je Valentijnsdag ook kunt zien als een spel. Natuurlijk is het een dag die bedacht is door de commercie en natuurlijk hoef je er niets mee. Het alternatief is: je pakt de uitdaging op en maakt er zelf iets moois van. Ik ken een Engels boekje over relaties en liefde, dat geschreven is voor mannen. De titel is: 'How to fake romance when your love is real.' Hoe doe je alsof je romantisch bent, wanneer je liefde echt is. Als je die titel raar vindt, heb je gelijk. Het punt is: je kunt romantiek ook spelen, met een dikke knipoog bij de verplichte rozen, en tegelijk allebei weten dat je liefde echt is.

[2] Goed, nu heb ik het over liefde, over talen van de liefde, over boekjes over liefde, en ik wil dat even bij elkaar brengen. Er zijn heel veel boekjes geschreven over liefde en relaties, en negen van de tien zijn geweldig. Bij voorbeeld inderdaad dat boekje van Gary Chapman, 'De vijf talen van de liefde.' Die talen zijn dan volgens hem: positieve woorden; tijd en aandacht; cadeaus; dienstbaarheid; lichamelijke aanraking. En het punt van Chapman is: iedereen heeft van nature z'n eigen favoriete taal of talen van liefde. En als je in een relatie verschillende liefdestalen spreekt, kan het je helpen dat je dat inziet: ze houdt van me, maar uit het anders. Hij geeft om mij, maar we moeten elkaars taal leren spreken. Ik zeg dat negen van de tien boekjes over liefde geweldig bruikbaar zijn. Ik zeg er

bij: maar ze zijn niet zaligmakend. Het is net als met diëten: het gaat er eigenlijk niet om welk dieet je volgt, maar dat je zorgvuldig omgaat met wat je binnenkrijgt en met genoeg beweging enzo. Daarom werken alle diëten ongeveer evengoed. Die boekjes net zo: ze helpen alleen al, omdat je bewust aan je liefde gaat werken.

Tegelijk schieten al die boekjes tekort, omdat de echte wereld niet in een boekje past. De werkelijkheid is altijd een paar slagen groter en ingewikkelder dan onze systemen. Echt waar, als er één eenvoudig systeem was: zo krijg je de ideale relatie – dan hadden we dat allemaal allang uitgevonden en was er iemand stinkend rijk mee geworden en leefden we allemaal nog lang en gelukkig. Maar de wereld zit ingewikkelder in elkaar, en ook weerbarstiger. We dromen van het goede, van een volmaakte verhouding met mensen om ons heen – en het lukt ons niet. Mij niet in elk geval. Voor een deel is dat omdat wij ook ingewikkelder in elkaar zitten dan we soms van onszelf willen weten. En als het om liefde gaat: op de één of andere manier is de grens tussen liefde en minder mooie kanten in onszelf maar dun. Neem bij voorbeeld macht. Als ik m'n preek begin met vijftig tinten rood, dan verwijs ik natuurlijk ook naar 'Vijftig tinten grijs.' Dat boek en de film gaan over vormen van liefde, die ik liever geen liefde noem, want het gaat om liefde vermengd met macht en met geweld. In de christelijke traditie hebben we liefde en geweld leren zien als tegenpolen. Ik denk dat die traditie een punt heeft. Macht en geweld maken bang, maken gebruik van angst. De liefde laat geen ruimte voor angst; volmaakte liefde sluit angst uit.

Dat laatste is een citaat uit de Bijbel, 1 Johannes 4, 18. En als ik 'christelijke traditie' zeg bedoel ik eigenlijk altijd 'Bijbel.' Alleen als ik 'Bijbel' zeg, kan het gebeuren dat je afhaakt: zo'n oud boek vol wrede verhalen, wat kun je daar nu mee? Oké, ik gun iedereen z'n vooroordelen, maar in de Bijbel, en dus in de christelijke traditie, kom je mooi wel het leven in al z'n kleuren tegen. In die zin ken ik eerlijk gezegd geen realistischer boek dan de Bijbel. Je komt er alle tinten van de liefde in tegen, van het roze van Hooglied tot het bloedrood van Golgotha. Maar je komt er ook alle tinten van pijn en rouw en zonde in tegen, van lichtgrijs tot diepzwart. En het wit van Gods heiligheid en het groen van de schepping en het blauw van de hemel dat weerspiegelt in het water op aarde, zolang als het duurt. Als je het dan in de kerk op 15 februari hebt over liefde, dan is natuurlijk Valentijnsdag de aanleiding. Maar de invulling halen we uit de echte wereld, belicht vanuit de Bijbel.

3. **[3]** Juist vanuit de Bijbel ben ik ook op 'vijftig tinten rood' gekomen. Juist de Bijbel in z'n breedte laat zien dat liefde in verschillende relaties verschillende vormen aanneemt. En het is allemaal liefde, maar het zijn wel verschillende kleuren, verschillende soorten. En het is gewoon zo:

Valentijnsdag-zonder-diepgang kent maar een scharkering, het zuurstokroze van voorgekookte romantiek. En ik wil het hier toch echt wat breder maken. Zo is er liefde tussen ouders en kinderen, en die gaat net zo diep en die is net zo kwetsbaar als liefde tussen partners. En als ik je vanmorgen wat probeer mee te geven voor je relatie, dan geldt het grotendeels ook voor zo'n relatie als tussen gezinsleden. En net zo goed voor de verhouding tussen goede vrienden. Als ik daarover nadenk, lijkt het me dat we voor vriendschappen niet zo snel het woord liefde gebruiken. Dat klinkt wat gek, om tegen een vriend of vriendin te zeggen: ik houd van je. Want dan ben je geen vrienden meer, maar meer dan dat. En natuurlijk is het erg zinnig om, zeg maar, verkering en vriendschap, een beetje uit elkaar te houden. En toch valt voor mij een goede vriendschap wel binnen het palet van de liefde.

Op dit punt wil ik graag iets zeggen over alleen gaan. Misschien ben jij momenteel of al langer een alleengaande, iemand zonder levenspartner. En misschien dacht je wel: 'O help, Valentijn, liefde, relaties, daar gaan we weer. Ik weet niet of ik daar op zit te wachten.' Ik ben blij dat je toch gekomen bent, want het is goed wanneer wij, alleengaanden, even iets duidelijk maken aan jullie, de stelletjes. En dat is dit: we zijn niet zielig. Wil je dat alsjeblieft van ons aannemen? We zijn niet zielig. Natuurlijk, alleengaanden en stelletjes zijn allemaal mensen en dus allemaal verschillende mensen en dus reageren ze allemaal verschillend van elkaar. Maar dat is net het punt: we zijn allemaal mensen, of we nu toevallig alleen gaan of samen zijn. En op dit punt kunnen we nog wat van elkaar leren.

Alleen zijn kan pijn doen. Net zo goed als een ziekte pijn kan doen, en verlies pijn kan doen, en angst. Nu is het zo met een gebroken been of met een gebroken relatie, dat het nogal duidelijk is waar de pijn zit. Terwijl het met andere vormen van pijn, zeker als het om oude pijn gaat die je diep in je ziel hebt verborgen, dat het zo is dat anderen er bijna niets van kunnen zien. Maar je vergist je diep als je denkt dat wat anderen niet zien er niet is. Dus: iedereen kent verdriet, verlies, angst. En wie alleen gaat, kan daar verdriet van hebben. En uiteraard: de één zus, de ander zo; de één meer, de andere minder. Want zo zijn we, we zijn mensen en we verschillen. Maar geloof me: omdat alleen gaan zo zichtbaar is, zie je alleengaanden er juist hun weg mee vinden. Opnieuw: de één met de nodige moeite, de ander met speels gemak, mensen verschillen. Maar het voordeel van iets zichtbaars als alleengaan is, dat er in elk geval niets valt te ontkennen. En daar kun je wat van leren: wees gewoon eerlijk over wat mooi is en over wat pijn doet in jouw leven, of je nu samen bent met iemand of alleen gaat. Maar alsjeblieft: niet invullen voor een ander.

4. **[4]** En wat heeft dit allemaal met God te maken. Eigenlijk: alles en niets. Nou ja, niets... Als het over God en liefde gaat is het eerste wat ik wil zeggen, dat de liefde voor God en de liefde van

God opnieuw een eigen kleurtoon heeft in dat palet van de liefde. En je moet dat niet allemaal door elkaar gaan halen. Iedereen weet dat je verhouding tot kinderen anders is dan je verhouding tot een partner. Als partners ben je geroepen om elkaar te steunen, over en weer, maar met kinderen is het zo dat jij er bent voor hen en zij niet voor jou. Natuurlijk kan er wat verschuiven als ze ouder worden, maar dit is hoe het begint: jij bent er voor hen, zij niet voor jou. En als jij van binnen stiekem toch op hen steunt in plaats van dat zij bij jou terecht kunnen, dan misbruik je ze. En zo is ook onze verhouding met God een eigen vorm van liefde. Daarom snap ik het celibaat ook niet, de verplichting van sommige kerken dat hun medewerkers alleen met God door het leven moeten. God is toch net de vervanger van een vaste partner of van een gezin?

Het aparte van de liefde voor God en de liefde van God, dat zit ook in die tekst uit Jesaja. 'Jij bent zo kostbaar in mijn ogen, zo waardevol, en ik houd zoveel van je.' God spreekt hier Israël aan, zijn volk. Ik weet dat deze tekst veel mensen dierbaar is en ik ben blij als God je daarmee zegent. Het is ook zo, jij bent kostbaar in zijn ogen. Maar om het even te vergelijken met het verschil in liefde voor een partner of voor kinderen: je kunt maar één partner liefhebben (en als je hart je iets anders wijsmaakt vergist het zich), maar je kunt een huis vol kinderen allemaal even lief hebben. En wij zijn voor God als kinderen, wij delen samen in zijn liefde. De kerk heet in de Bijbel de bruid van Christus. Als geheel zijn we Gods partner. In de Bijbel schrijft Johannes naar aanleiding daarvan vrij scherp: als je dus niet van elkaar houdt, heb je Gods liefde niet in je. Je kunt honderd mooie dingen denken over Gods liefde voor jou, als je ondertussen de gemeenteleden om je heen niet liefhebt, heb je het nog niet begrepen. Dat hoort zo bij het eigene, het karakter van Gods liefde voor ons en onze liefde voor God.

[5] Tegelijk is er meer aan de hand. De Bijbel zegt ook: 'God is liefde.' Dat betekent in elk geval, dat je niet over liefde kunt spreken, zonder dat God erbij hoort. Alle liefde is Gods liefde. Dus ik zeg aan de ene kant: onze relatie met God is een eigensoortige relatie, met een eigen kleur liefde, één van de vijftig tinten rood. En tegelijk: alle liefde, die echt liefde mag heten, komt bij God vandaan. Het hele palet wordt gedragen door Hem. Je ziet dat denk ik heel goed in dat wereldberoemde Bijbelse hoofdstuk over de liefde, 1 Korintiërs 13. Alle eigenschappen van de liefde, welke liefde dan ook, blijken eigenschappen van God te zijn: geduldig, vol goedheid, zonder afgunst, ijdel vertoon en zelfgenoegzaamheid, niet grof en niet zelfzuchtig, niet boos en niet wraakzuchtig, niet blij met onrecht, maar blij met waarheid, alles verdragend, alles gelovend, alles hopen, in alles volhardend.

5. Ik ben bijna door mijn tijd heen, maar ik wil nog één nieuw onderwerp aansnijden. Hoe breng je dit nu in praktijk? Al die verschillende tinten liefde, een eigen soort liefde in al die verschillende verhoudingen, die toch altijd liefde is, met de eigenschappen van God – hoe doe je dat nou? En dan wil ik één boekje noemen, dat wat mij betreft verschilt van alle andere boekjes over liefde, omdat dit boekje juist geen sluitend systeem probeert te zijn, maar alle pieken en dalen van het echte leven serieus neemt. **[6]** Het is een wat ouder boekje van Wim ter Horst (niet Willem van der Horst, dat is een ander), van Wim ter Horst en het heet 'Eerherstel van de liefde.' Het is een eigenzinnig boekje met een eigen, wat poëtische en filosofische stijl, dus als het jou niks zegt, even goede vrienden. Maar in z'n slothoofdstuk beschrijft Ter Horst aan de hand van het gewone leven hoe dat nou werkt, dat je de liefde in ere houdt. Want volgens hem is het één geheel: mens zijn, leven en liefhebben. En natuurlijk heeft ieder z'n eigen taal van liefde, maar dit zijn grondvormen waar niemand zonder kan.

[7] Dus: deel dit met elkaar, met elkaar als vrienden, als familie, als partners en als gemeente: de aanraking, de verzorging, de maaltijd, het spel, de droom, de reis, het werk, de blik, het woord en (boven de andere uit en verweven met de andere) de viering. De aanraking: een baby sterft als je die niet knuffelt; er sterft iets in jou als je niet aangeraakt wordt. Mannen die elkaar de hand drukken of op de schouders slaan, vrouwen die elkaar omarmen, het is van levensbelang voor jou en voor de liefde. En je hebt gelijk, er zijn grenzen aan wat wel en niet gepast is en er zijn ervaringen die jou terughoudend kunnen maken, maar ontken alsjeblieft niet dat het je goed kan doen. De verzorging: voor wie je liefhebt wil je zorgen, en omgekeerd: ontvang de zorg van wie je liefheeft. De maaltijd: met dat de Heer het avondmaal geeft als hoogtepunt van het vieren van zijn liefde voor ons, wordt elke maaltijd een bijzonder moment. En als jouw rooster zo is dat je bijna nooit eet met een ander, moet je je rooster veranderen. Want jij bent het waard en de mensen om je heen zijn het waard, om samen mee te eten. Het spel: ik noemde Valentijnsdag al als een voorbeeld van een spel in dienst van de liefde, maar samen spelen, met lego, met voetbal, met een knipoog: doen.

De droom lijkt een andere categorie, maar is net zo vanzelfsprekend nodig om liefde te delen als die andere. Deel je dromen, niet alleen in de zin van dat je ze elkaar vertelt, maar ook in de zin dat je samen droomt. De reis: de reis is een metafoor, een beeld van het leven, en de grap is dat als je samen op reis gaat, echt op reis, dat je dan echt samen je leven deelt. Het werk: volgens mij is het idee vandaag dat je je baan, je werk, juist nodig hebt om ook jezelf te kunnen zijn, jezelf te kunnen ontwikkelen, buiten je relatie. Want moet je niet juist ook jezelf kunnen zijn, voor jezelf kunnen zorgen? Ter Horst is hier bot over: als je een sector van je leven (bij voorbeeld: je werk) buiten een relatie houdt, dan wordt dat (bij voorbeeld: je werk) het struikelblok voor je relatie. Ik geef het maar

door. De blik: spreekt voor zich: ik kijk je aan, ik zie je staan, jij mag er zijn. 'Jij bent zo kostbaar in mijn ogen.' Het woord: 'Ik houd zoveel van je.' En de viering.

En de viering. Wat kostbaar is moet je vieren. En dit is zo belangrijk, dat je er met jezelf afspraken over moet maken. Wel grappig: vandaag vindt iedereen iets pas echt romantisch, echte liefde, als het helemaal spontaan en uit het hart opkomt. En vervolgens moet iedereen Valentijnsdag vieren... Wat let jou, om de dag dat je elkaar leerde kennen, of de verjaardag van je kind, of de trouwdag van je ouders, of je eigen verjaardag en die van vrienden, om die in te vullen als dag dat je viert dat je liefhebt? Net zoals God het ons elke zondag laat weten: jij bent zo kostbaar in mijn ogen, zo waardevol, en ik houd zoveel van je. Hij meent het. Gods liefde, ver voorbij Valentijnsdag.

Amen.

Om over door te praten:

-Welk talent om liefde te laten zien heeft God jou gegeven?

(Je kunt deze vraag beantwoorden voor jezelf, maar je kunt het ook bij elkaar benoemen.)

-Misschien nav. deze preek: wat neem je mee als oefening, als kans om vriendschappen, relaties en liefde te beleven en te vieren?